

ROMANS, Y COLOQUI NOU, PERA DIVERTIR
 el humor, y desterrar la melancolìa, yà que no tenim dinès;
 en que es declaren les penes, y treballs dels pobres feste-
 chans; tot cert, y verdader, com ho voràn si donen
 tres parpallols; ò tres dinès, si no
 ho entenen.

PRIMERA PART.

A Ra vá, pues que tinc temps,
 yestic ben desocupat,
 em pareix contar un cuento,
 per ser festes de Nadal,
 en que la Iglesia celebra
 la machor festivitatz
 del Naiximent del Messies;
 Redentor universal.
 En estos dies los chics

van com à mosques torbats,
 en busca de sos Padrins,
 en la bolseta en la ma;
 com qui diu, Senyor Padri,
 así mels tinch de posar,
 eis dinès de les estrenes,
 que voste em te de donar.
 Tots son parents este dia,
 mes que passen del quart grau;
 tots

tots volen que figuen tios,
cosins, nebots, y chermans:
no té gran forsa la moga!
be dihuen que es caritat.
Luego entimen en les Pasques,
y una lletania fan,
que de lo que molts se rihuen
yo tinc ganes de plorar,
perque qui no té menuts,
poc alegre pot estàr.
Yá alguns chichs tan importuns,
que mes que estiguen parlant
en lo Virrey en persona,
allí els tenen de afrontar;
se agarren de la casaca,
que per Deu no els deixarán,
per mes enfeñes que els fasen,
la bolsa están amostrant:
conque es vehuen tan confusos,
dels fillols tan apretats,
que á bones els han de dir:
Fillols, tornareu demà;
y es lo càs, que tenen flato
de faltriquera á tan gran,
que si els penchassen á tots
de un abre cap per avall,
ni mig diner los cauria:
pues com tenen de estrenar?
Aneu á tindre fillols,
ni ser Padrí enchamay!
Deu me lliure dels chiquets
atreuits en demanar;
y pues que están ells contents,
vull que se alegren los grans,
referintlos á la lletra
à sus mercés, sens engañ,
les afficcions ordinaries
que passen los festechans,
principalment á aquells
que tenen poc que gastar.
Servirán de testimonis
de Valencia les tres parts;
que no perque yo he dit cuento,

ha de fer mentira, y fals.
Es vehuen en tantes penes,
que yo les done á passar
al machor de tots los simples,
y locos del Hospital,
que com no tenen discurs,
no saben que son trevalls.
El que festecha, en les Festes,
y Dumenches de tot lañ,
una rosa, ó capollets,
ó clavell ha de comprar;
à lo menys una piñeta,
mes que coste deu reals;
si no, dirà la Señora,
que es un vil interessat.
La fruita mes primerenca
es precis han de portar;
el moscatell de Molvedre,
les prunes de Sent Juan,
les camuesses, y les peres,
y les prunes de escaldar:
la carchofa, y albudeca,
melò de olor, y tot lañ,
els datils de Berbería,
els codonns asonats,
les vellotes, y magranes,
els orrellons, y torrat,
hasta avellanes, castañes
la chica té de tastar,
y millor de les torrades,
que costen poc de menchar;
els cañamels de Gandia,
melacatons: cap sagrat,
dels albercocs me olvidaba,
y cireres ampollars;
la primer figa bacora,
que tinga els clevills ben grans;
pataques llargues, y grosses,
les peres carabafals,
les de cuixa, y mosqueroles,
y les llimes imperials.
En fi, de lo primer que entra,
y millor en lo Mercat,

han

han de dar à la Señora;
si no, no yá que parlar
de casarse, ni penlarho;
perque una cara li fan,
en tals desdenys, y desayres,
com si foren uns esclaus
los Señors de les Señores.
No està ben aparellats?
asò no se iguala el cuento,
que es diu del amo crist.
Pues anem à Sent Donís;
assí em poden perdonar,
que he de dir tot lo que passa:
yo yá sè que els farà mal;
pero com es lo que passa,
y no es en particular,
ho dirè mes clar que el aigua,
y mes fort que un papagall.
Este dia els galanteig
solen anar à rodar,
per no cumplir lo costum
tan antic, y tan usat,
que casi es ya de chusticia,
lo que era arbitre, y de grat.
La vespra de aquesta festa
pareix un Divendres Sant,
perque es faràn mes calvaris,
que es impossible contar.
Qué de empenos, què de estafes,
y què de enredos que es fan!
per compondre un bon present
de casques, de marsapà,
de piulettes, y cuets,
torrons de sucre, y torrat,
de la confitura seca,
y també un parell de guans,
un bon mocador de seda
pera el dia de Tots Sans,
y un anell bo de esmeraldes,
si no put de diamants.
El dia de Sant, ò Santa,
en que ella cumplix los anys,
es forsós que el señoret

la penche en un bon llás,
y una llisteta de moda,
pera la cofia portar.
Yo el fera escorredor
de bona corda de elpart,
perque no tenen chuí,
ni el tindrán en cent y un añ:
pues si no, no foren causa
de gastos tan esculats,
considerant la gasufa
que despues han de passar.
No saben que els pobres homens
per asò se han de empenar,
y que els empenos los paguen
despues de estar yá casats?
Conque tot lo que ara gasten,
es motiu de una gran fam.
Pues quin altra boveria
els mocadors dels porrats!
En estes festes, y altres,
que eixiràn à palechar,
es menester que el Galàn
di ponga un bon berenar,
que fala un bon mocador,
perque si no, queda mal.
Be poden portar les mines
del Orient, y Occidental,
y en cara de aqueste modo
no les podiàn contentar,
perque moltes desdenoses
tot ho està menospreciant.
Bè fan alguns que se amaguen,
y es finchixen desganats;
altres diuen que van fora,
pera poder escapar:
à fee que no es mala treta,
èstos la saben chugar;
no son mals cosaris èstos,
ahon avràn estudiat?
Pero fora molt millor
el festeig no comensar
tan facilment, com à sego,
sens pensar estos trevalls,
estes

estes penes , y congoixes,
à tan grans torments , y afans,
perque els pareix boniqueta,
perque te bon garvo , y tall,
o com dihuen , bona cara,
els ulls com dos diamants:
pues , simples , tot es postis
lo que en ella contemplaus;
y per asó tant de gasto?
Aurà boquimolls mes grans?
Vosatros teniu la culpa,
que elles os fan lo que fan.
Chira la fulla si ya cels,
que es comú en los festechants:
hi aurà torment com aquest?
Pues tot asó han de passar.
Si la chica sen va à Missa,
el chic no la deixarà:
si va al Sermò , ó Novena,
alli el señor estarà,
quant ell fa les estacions,
ella reza als cinc Altars;
ell nunca la pert de vista,
sempre de ull esta covant.
Què males nits ! què mals dies
passa el pobre festechant !
Les parets , balcons , y reixes
de continuo està rondant;
mes que trone , y caiguen rayos
en lo carrer ha de estar:
sufrint les pluches , y frets,
les dents totes tiritant,
y la bona señoreta
moltes vegades roncant.
No es bon cuento estar dormint;
y el altre estar-se bañant,
perdent paciència , y salut
à la serena , y al rás?
En lo Estiu , algunes nits
de les festes principals,
han de fer musiques bones;

no folies , ni romans;
de les que buiden la bolsa,
y la deixen suspirant.
Els que cumplixen les lleis,
que la costum ha posat,
se efectuen los casorios
quant ya no ya que gastar.
Al cap de tanta fatiga,
de sentiment , y pesar,
al que no les dimisories,
los entreguen al instant,
que vachen à portar ordens,
perque están desordenats:
y estos en sí son los chascos,
que à moltissims sol passar,
despues que à la señoreta
de regalar ya cansats,
se encontren plens de miseries,
sense tindre que menchar.
Pero fasen moltes gracies,
que no han passat mes avant,
perque ara comensaven
à entrar en los treballs,
que si grans son quant festechen,
son machors quant son casats,
com ho voràn ben exprès
si compren laltre Romans,
que eixirà dins de poch dies,
y serà segona part.
Sols los done de confell,
que tinguen sempre davant
estes coses que els he dit
en esta primera part:
que de este modo assegure,
que molt alerta viuràn.
Y el Pepo , que este colouqui
de este modo ha composat,
demana tots lo perdonen,
si en alguna cosa ha errat;
y diu : A Dios , Señores,
hasta la segona part.